

Landbruksdirektoratet
Postboks 56
7701 STEINKJER

Saksbehandler, innvalgstelefon
Unni-Lill Dørum, 33371203

Høringsvar saksnr 24/83178 - forslag til forskrift om prøveordning om teigbasert tilskudd med videre for utvalgte arealer i Nord-Norge 2025

Denne høringen gjelder en prøveordning om teigbasert tilskudd mv for utvalgte arealer i Nord-Norge i 2025. Vi ønsker likevel å komme med et høringsinnspill, først og fremst med hensyn til hvis det skulle bli en mer langvarig ordning som også vil være aktuell i våre fylker. Flere av våre innspill vil derfor ikke være aktuelle for prøveordningen i 2025.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark er positive til tiltak som kan redusere jordbruksareal som er ute av drift.

NIBIO sin statistikk etter 2018 over jordbruksareal som kan være ute av drift, basert på om det er søkt om produksjonstilskudd på arealet, viste høye tall. I 2019 startet Statsforvalteren i Vestfold og Telemark et prosjekt for å få mer detaljer om areal som kunne være ute av drift i Vestfold og Telemark. Vi utarbeidet en kartløsning for å klassifisere og sortere areal etter tilstand. Vi hadde oppstart med tre pilotkommuner, Vinje, Seljord og Horten. Utdrag fra vår erfaringsrapport fra 2021 (https://www.statsforvalteren.no/contentassets/34afd175e75c4d62b3600c712be8130b/erfaringsrapport-2021_areal-ute-av-drift_mvvedlegg.pdf): «Pilotkommunar var Vinje, Seljord og Horten. Dei var med i dei innleiande fasane av prosjektet og gjennom heile prosjektperioden med utprøving av metode, justeringar undervegs og diskusjonar kring kriteria i arbeidet. Organisasjonane i landbruket vart koplå inn i tidleg fase og gav si tilslutning til arbeidet, saman med regional forvaltning, rådgivingstenesta og kommunane. NIBIO har vore ein viktig sparringspartnar heile tida.» Det ble utarbeidet verktøy og veiledning for å få areal tilbake i drift. I 2021 var det hovedsatsning med alle kommunene og de har gjort en stor jobb med registrering.

Vi klassifiserte arealet som kom frem i NIBIO sin statistikk i fire klasser:

- Klasse 1: Areal i drift – rett på produksjonstilskudd: Den delen som er i drift når eiendommen er klassifisert med noen areal ute av drift. Feilregistrert areal i søknad om PT, evt. andre feilkilder. Inkludert areal som har rett på produksjonstilskudd, men ikke søkt.

- Klasse 2: Areal som er i drift, men ikke rett på produksjonstilskudd: Areal som er i drift, blir beitepussa, beites med for lavt beitetrykk, hestehold, ferdigplen mm. Arealet forringes ikke, og er dermed i beredskap for framtidig drift.
- Klasse 3: Areal ute av drift som bør være i drift: Areal ikke i drift og som ikke skjøttes, men er av en kvalitet som tilsier at det burde ha vært i drift.
- Klasse 4: Areal som kan vurderes tatt varig ut av drift: Areal ikke i drift og ikke skjøttet. Kvalitet og størrelse gjør at det er aktuelt å vurdere om arealet skal tas varig ut av drift (omklassifisering i AR5).

Alt areal er ikke klassifisert, men prosjektet vårt viste at det var mindre areal som var ute av drift, enn det NIBIO sin statistikk viste basert på søknader om produksjonstilskudd.

God lokalkunnskap om arealene har vist seg viktig, og det har vært, og er fortsatt, et tidkrevende arbeid å holde oversikt over areal. Det er også viktig at oversikt over arealer kan gjøres på en enklere måte, og vi mener at kartløsning i søknad om produksjonstilskudd vil kunne bidra til dette.

Det er mange årsaker til at areal ikke er i drift, og problemstillingen er sammensatt. Med god kunnskap om arealene, vil det være noe lettere å vurdere årsak og evt hvilke virkemidler som vil være aktuelle, alt etter som om det er ønskelig at alt jordbruksareal skal drives aktivt, eller om utviklingen med færre bønder og færre beitedyr gjør at det på tide å vurdere om det bør gjøres endringer i regelverk og virkemidler. Det er vanskelig å skulle håndheve driveplikta hvis det ikke er noen som vil eller kan drive. Areal som er krevende å drive, og/eller gir lav avling, er areal som nok har størst risiko for å falle ut av drift først. Det er viktig med virkemidler både for å redusere risiko for at areal kommer ute av drift, og for at areal som er ute av drift kan komme i drift igjen.

Direkte tilbakemelding på forslag til forskrift:

§ 2. Definisjoner b. «ikke omsøkt areal»

- 1) I forklaringen til paragrafen skrives det på side 5-6 i høringsbrevet:

«Til definisjonen av «ikke omsøkt areal» påpekes det at det med «landbrukseiendom som det ikke ble søkt om areal- og kulturlandskapstilskudd for i 2024» menes landbrukseiendommer som det i sin helhet ikke ble søkt om tilskudd for i 2024. Bakgrunnen er at det ikke er mulig å vite hvilke arealer på en landbrukseiendom det blir søkt om tilskudd for, når det bare søkes om tilskudd for deler av det fulldyrka og/eller overflatedyrka arealet på eiendommen. Vi har derfor ikke informasjon om hvilke konkrete arealer på en landbrukseiendom det ikke ble søkt om tilskudd for året før. Dette innebærer at det finnes arealer med fulldyrka og overflatedyrka jord som ikke var i drift i 2024, men som ikke gir grunnlag for dette tilskuddet.»

Hvis forslag til forskrift i Nord-Norge blir en varig ordning for hele eller større deler av landet, mener vi at det er vesentlig at det blir sett på mulige løsninger for å legge til rette for mer kunnskap om arealer innen den enkelte landbrukseiendom, som også kan forvaltes på en god måte.

For å holde areal i drift, mener vi at det er viktig at det kan komme tiltak som kan redusere jordbruksareal ute av drift også innen landbrukseiendommer. På den måten vil også aktive bønder ha mulighet for å søke tilskudd til drift av krevende areal.

Vi mener at kartløsning i søknad om produksjonstilskudd vil kunne bidra til dette.

2) Innmarksbeite

Tilskuddene er tenkt til fulldyrka og overflatedyrka jord. På side 6 i høringsbrevet står det: «I utredningen av et driftsvansketilskudd fra 2018 (Partssammensatt arbeidsgruppe, 2018) ble det vist til at driftsvansker med utgangspunkt i små teiger i hovedsak vil være knyttet til merarbeid/merkostnader ved maskinell drift. For innmarksbeiteareal er det grunn til å tro at merarbeid knyttet til små teiger vil være svært begrenset. Arbeidsgruppa kom derfor til at det kan være rimelig at det ikke skal gis driftsvansketilskudd for teigstørrelse for areal som er klassifisert som innmarksbeiteareal. Etter vår vurdering gjør de samme betraktningene seg gjeldende for de to tilskuddsordningene som foreslås.»

Vi har ikke lest utredningen om driftsvansketilskudd fra 2018. Vi vil likevel gi innspill på at om det er et mål at heller ikke innmarksbeiter skal falle ut av drift, så tror vi at et tilskudd også for innmarksbeiter er viktig. Vårt inntrykk er at små teiger, eller innmarksbeiter som ligger et godt stykke unna fjøset, har størst risiko for å falle ut av drift. Tilsyn og vedlikehold av gjerder er krevende. Bruk av digitale gjerder vil sannsynligvis kunne gjøre det enklere, men det er en kostnad, både ved innkjøp og abonnement. I tillegg blir nok merarbeidet med å frakte/forflytte og ha tilsyn med dyrene relativt ofte vurdert til å være for krevende.

§ 4. Generelle vilkår for tildeling av tilskudd 2. ledd

- 1) Hvis det blir en mer langvarig ordning, mener vi at søknaden må knyttes opp mot eksisterende løsninger, som søknad om produksjonstilskudd eller søknad om RMP. Det vil gjøre det enklere for søkere og forvaltning.
- 2) Mulighet for forvaltningen til å kontrollere arealet i vekstsesongen vil være viktig. Vi foreslår at det utvikles et system, for eksempel tilsvarende meldeskjema om mulig produksjonssvikt. Det vil si at hvis noen ønsker å søke på dette tilskuddet, må de sende melding innen en gitt frist tidlig i vekstsesong. Søknadsfrist 15. oktober vil i deler av landet være etter avsluttet vekstsesong, og i tillegg til risiko for snø vil det være vanskelig å kontrollere arealet.
- 3) Vilkåret om å disponere og drive aktivt. I søknad om produksjonstilskudd og avløsertilskudd er det vilkår om vanlig jordbruksproduksjon og aktiv drift. Vårt prosjekt viste både at mye areal faktisk var i drift (klasse 1), og også at areal var i drift, men at det ikke var berettiget produksjonstilskudd (2). Selvforsyning og matsikkerhet er viktig. De siste årene har det blitt mer fokus på areal også i egenskap av å være beredskapsareal. Turistnæringa ønsker at kulturlandskapet skal holdes åpent, og ikke gro igjen. På sikt tror vi at det er viktig å vurdere om arbeidet som gjøres med å ivareta kulturlandskapet, og dermed også beredskapsarealet, skal gis en økonomisk verdi. Slik at de som gjør jobben kompenseres, selv om det ikke tilfredsstillter dagens jordlov og heller ikke kravet til aktiv drift. Vi tenker at i visse områder, og på visse areal, så kan f.eks. beitepussing eller beiting med for lavt beitetrykk bli vurdert for mulige tilskudd.

§ 6. Tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024

Hvis det blir en langvarig løsning, så må det vurderes kriterier for dette tilskuddet. Det må sikres at tilskuddet tjener hensikten, og at arealet kommer i drift igjen i årene fremover. Det må også gjøres enkelt for forvaltningen å veilede, følge opp og kontrollere slikt areal.

Med hilsen

Everdien van Weeghel (e.f.)
fagsjef

Unni-Lill Dørum
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent